

Різний рівень розвитку самоорганізації в суспільствах має значний вплив на національну безпеку. У авторитарних режимах соціальний порядок часто є жорстко структурованим, що ускладнює активну участь громадян у безпекових питаннях. На противагу цьому, демократичні суспільства з високим рівнем самоорганізації здатні швидше реагувати на загрози, завдяки активному залученню громадян у процеси ухвалення рішень.

Самоорганізація в громадянському суспільстві відіграє важливу роль у підтримці національної безпеки, оскільки дозволяє формувати соціальні інститути, що відповідають на виклики безпеки. Ці інститути, що базуються на потребах і інтересах їхніх членів, мають здатність до швидкої мобілізації ресурсів у кризових ситуаціях. Відсутність самоорганізації може призвести до виникнення псевдогромадянського суспільства, яке лише формально підтримує демократичні цінності, не спроможне протистояти реальним загрозам.

Отже, самоорганізація є критично важливим фактором для забезпечення національної безпеки в Україні. Вона дає можливість громадянам активно впливати на процеси формування безпекових структур та ухвалення рішень у цій сфері. Важливо відзначити, що не всі форми самоорганізації можуть бути конструктивними; лише ті, що підтримують цінності свободи, законності та солідарності, можуть бути визнані ефективними для зміцнення національної безпеки.

Для подальшого розвитку національної безпеки в Україні необхідно підтримувати процеси самоорганізації, які забезпечують активну участь громадян у формуванні безпекових стратегій та реагуванні на виклики. Громадянське суспільство, засноване на принципах самоорганізації, стане важливим елементом для підвищення рівня національної безпеки та забезпечення стабільності в країні.

Література

1. Бевзенко Л. Соціальні зміни у дзеркалі самоорганізаційного моделювання // Вісник Національної академії наук України. – 2002. – №. 9. – С. 22-28.
2. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. Харків: «Міськдрук», ХНТУСГ імені Петра Василенка; ХНУБА, 2017. 284 с.
3. Воронянський О. В. Евристичний потенціал концепту «глибинна держава» в політологічній аналітиці // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2021. – Т. 2. – №. 21. – С. 15-26.

Скуридін Ігор Вячеславович

Науковий керівник – канд. істор. наук, проф. Воронянський О.В.

Державний біотехнологічний університет

ГЛИБИННА ДЕРЖАВА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Концепція «глибинна держава» (deep state) вперше стала предметом політичних дискусій після заяви президента США Дональда Трампа в 2017 році, де він описав цю ідею як тіньову коаліцію фінансової олігархії, розвідувальних служб та державних чиновників, що чинять опір рішенням обраного президента. Це визначення стало основою для вивчення політичних систем у США, Європі, Росії та Туреччині, але його точність і аналітичне значення залишаються предметом дискусій.

В американській політичній науці термін отримав позитивну оцінку, оскільки він допомагає пояснити реальні політичні механізми. Однак часто його трактують у контексті конспірології, а не з позицій інституційного аналізу.

Згідно з вітчизняними концепціями, глибинна держава може мати три рівні: «глибинний президент», «глибинний парламент» і «глибинне громадянське суспільство».

Глибинна держава постає як структура, що базується на корупційних угодах між олігархами та державою, де ресурси та доступ до влади контролюються обмеженим колом осіб.

Дослідження показують, що «глибинна держава» відображає практику постіндустріального суспільства, де концентрація влади і ресурсів веде до зникнення реальної демократії. Загалом термін «глибинна держава» описує паралельну систему прийняття рішень, яка існує поруч із офіційною політичною структурою. Феномен глибинної держави є наслідком концентрації капіталу і влади, що підтримує статус-кво для привілейованих груп. Це підкреслює системну невідповідність між формальною політичною системою і реальним розподілом влади в суспільстві.

В умовах сучасних викликів, з якими стикається Україна, завдання захисту національної безпеки набуває особливої актуальності. Глибинна держава, представлена олігархами та вищими чиновниками, функціонує як система, що стягує владну ренту з громадян через механізми держави. Ця ситуація ставить під загрозу не лише суверенітет нації, але й основи національної безпеки.

Глибинна держава створює численні ризики для національної безпеки, зокрема:

- Корупція та зловживання: Олігархи та чиновники часто використовують державні ресурси для особистого збагачення, що веде до економічної нестабільності та погіршення соціальних умов.

- Підрив довіри до інститутів: Громадяни, спостерігаючи за діями представників глибинної держави, втрачають довіру до державних установ, що ускладнює реалізацію політики національної безпеки.

- Вплив на зовнішню політику: Інтереси олігархів можуть підпорядковуватися особистим вигодам, а не національним інтересам, що загрожує суверенітету України.

- Завдання захисту національної безпеки

- У світлі вищезазначених ризиків, необхідно визначити ключові завдання для забезпечення національної безпеки:

- Боротьба з корупцією: Створення прозорих механізмів контролю за витратами державних коштів і розширення повноважень антикорупційних органів.

- Відновлення довіри до держави: Залучення громадян до процесів прийняття рішень та підвищення прозорості роботи державних інституцій.

- Захист суверенітету нації: Формування політики, що враховує інтереси всіх громадян як співвласників національної держави, а не тільки еліти.

- Створення умов для економічного розвитку: Зменшення впливу олігархів на економіку шляхом реформування секторів, що підлягають монополізації.

Висновок. Захист національної безпеки України в контексті глибинної держави вимагає комплексного підходу, спрямованого на ліквідацію корупційних схем, відновлення довіри до державних інституцій та забезпечення справедливого розподілу ресурсів. Лише в цьому випадку можливо досягти справжнього суверенітету нації, що є основою для стабільного та безпечного розвитку держави.

Література

1. Воронянський О. В. Концепт національного суверенітету як принцип реалізації політичних прав нації //Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2011. – №. 9. – С. 255-260.

2. Воронянський О. В. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади. – 2015.

3. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.

4. Воронянський О. В. Евристичний потенціал концепту «глибинна держава» в політологічній аналітиці //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2021. – Т. 2. – №. 21. – С. 15-26.

5. Дідух Г. Я. Національна держава в умовах другого модерну: міфи і реальність //Наукові праці МАУП. – 2013. – №. 1. – С. 12-17.

6. Савченко О. ТАЄМНИЦІ ВЛАДИ. ХТО НАСПРАВДІ КЕРУЄ УКРАЇНОЮ? <https://savchenko.co.ua/tayemnici-vladi-xto-naspravdi-keruye-ukrainoyu/>

Сизикова Маргарита Віталіївна

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бондар Н.О.

Державний біотехнологічний університет

ОПЕРАЦІЯ «ВІСЛА» – ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ТА ОЦІНКА УКРАЇНЦЯМИ І ПОЛЯКАМИ

Актуальність дослідження причин, перебігу, наслідків операції "Вісла" обумовлена її значним впливом на історію та суспільство як Польщі, так і України. Це подія демонструє наслідки політики примусу та етнічних переселень, які мали місце в середині ХХ століття. Розуміння причин, перебігу й наслідків операції допомагає проаналізувати складні стосунки між українським та польським народами, а також виявити механізми міжетнічної напруженості, які можуть бути актуальними і в сучасному контексті.

До того ж, вивчення цієї теми сприяє глибокому усвідомленню історичних травм, що заважають налагодити діалог та примирення між поляками та українцями. Сучасні суспільства потребують розуміння минулого для того, щоб формувати більш мирне і злагоджене майбутнє.

Передумови операції "Вісла" закладені в історичній напруженості між українським та польським народами. Протягом ХІХ–ХХ століть польсько-українські відносини були складними через територіальні суперечки й політичні розбіжності. Друга світова війна посилила цю напругу, коли частина українців, що мешкала на Закерзонні (Підляшшя, Холмщина, Лемківщина), опинилася під польським комуністичним урядом, контрольованим СРСР. Радянська влада та уряд Польщі прагнули позбутися "українського питання" шляхом примусового переселення.

План операції передбачав виселення українців із прикордонних районів і їх розселення на землях Польщі так, щоб вони не могли створювати компактних громад. Це мало зруйнувати українську ідентичність і асимілювати населення.

Аналіз та визнання історичних помилок є важливим як на державному рівні так і на рівні суспільства. Так, у серпні 1990 р. Сенат Республіки Польща зробив заяву про засудження акції "Вісла" як характерну для тоталітарних режимів, і "... намагатиметься відшкодувати образи, що випливають з неї". В цьому ж році Верховна Рада Української РСР зробила заяву про ставлення до акції "Вісла", підкресливши її протиправність. В заяві також було наголошено на засудженні "... страхітливих злочини сталінського режиму проти поляків".

Оцінка операції "Вісла" в Польщі характеризується різними аспектами і точками зору. З одного боку, частина суспільства та деякі політики сприймали її як необхідний захід у боротьбі з українським націоналізмом та потенційною загрозою для стабільності держави. Для них операція стала інструментом для відновлення порядку в регіоні, де активізувалися повстанські рухи.

З іншого боку, багато польських істориків і культурних діячів підкреслюють, що методи, використані під час операції, були жорстокими і неправомірними. Вони вказують на те, що примусове виселення цілої етнічної групи порушувало права людини і не могло бути виправдане у демократичному суспільстві.

Оцінка операції "Вісла" українцями має інший контекст. Українська спільнота сприймає її як акт етнічної чистки, що порушив права українців і призвів до втрати їх